

בעניני פסוקי דזמרה - שיעור 459

- I. אם פסד"ז הוי חובה או רק מנהג טוב -** עיין בפרי חדש (נ"ה) שברכת ברוך שאמר היא מתקנת הגאונים ולא מתקנת חכמי התלמוד וכן משמע משבת (קי"ח): דאמר רבי יוסי יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום ומפרשת הגמרא שהכוונה לפסוקי דזמרה משמע שהיה רק ליחיד סגולה ואינה חובה וכ"כ השו"ת השיב משה (או"ח ג) שבזמן חכמי התלמוד עדיין לא פשט המנהג לומר פסד"ז אמנם הרמב"ם (תפלה ז - י"ג) וכן הרי"ף והרא"ש (ריש חין עומדין) והמשכנות יעקב (ס"ז) כתבו דמתקנת אנשי כנסת הגדולה היא וכן דעת הרוב (שו"ת יחזה דעת ג - ג) דלא מנהג אלא חובה
- II. סדר הדילוג בפסד"ז כשיש לו זמן מועט -** עיין במ"ב (נ"ג - ה) דאם אין לו שהות כל כך יאמר ברוך שאמר ואשרי (ונשמת בשבת) וישתבח ואם יש לו עוד זמן יאמר ההללויות ויברך דוד והודו בסדר זו ובשבת ידלג על כל הפרקים שמוסיפים בלבד נשמת ודעת השו"ע (נ"ג) דכשעת הדחק יתחיל מברכת יוצר אור כדי להתפלל עם הציבור ובסיום התפילה יאמר כל שאר ברכות השחר אמנם המשכנות יעקב כתב דברכת ב"ש וישתבח תקנה מימי התנאים ע"כ מוטב להתפלל ביחיד בלא דילוג (מ"ב נ"ג - ו) ודעת הזוהר והאר"י ז"ל דצריך בכל אופן להתפלל כסדרן וזה מדברי קבלה ודלא כהמ"ב
- III. אם נשים חייבות לומר פסד"ז -** תלוי בענין חיוב הנשים בתפלה עיין בברכות (פ:) שנתחייבו שאף הן צריכות לבקש רחמים מהקדוש ברוך הוא אמנם הרי"ף והרמב"ם כתבו משום דאין לה זמן קבוע וחייבות מן התורה ורק בתפלה אחת ולכן פטורין משחרית ועיין בשער הציון (פ - ז) שהשו"ע הרב כתב לפטור הנשים מפסד"ז ודלא כהגרע"א ונשאר בצ"ע (שו"ת יחזה דעת ג - ג) ואבאר
- IV. דיני פסוקי דזמרה**
- (א) מי שגמר פסד"ז קודם הש"ץ יאמר ישתבח מיד שהיא ברכה אחריה (מ"ב נ"ג - ט) שלא יהיה הפסק
- (ב) יכול הש"ץ להמתין למנין אפילו חצי שעה (מ"ב נ"ג - י) אמנם האג"מ (ג - ד) כתב שלא להמתין זמן רב משום ביטול תורה דאז אין יכולין ללמוד ולסתם בני אדם דיש לחוש שיפסיקו בדברים שאסור
- (ג) ברכת אשר יצר מותר לברך בפסד"ז ככל ברכת הודאה (מ"ב נ"ח - ט) וע"ע באג"מ (ד - י"ד) דברכות שלמות בעצמן לא שייך בין ב"ש וישתבח והוי כהפסק וכ"כ הח"א לברך אחר התפלה מ"מ כתב שרשאין לעשות כהמ"ב אמנם בברכות ק"ש מודה המ"ב שיברך אשר יצר אחר התפלה
- (ד) מותר לדלג פסד"ז שלא יתאחר למלאכתו דהוא ענין גזל מלאכת בעל הבית ולכן מחויב לדלג וגם בשביל מלאכת עצמו יכול לדלג ורק אם יהיה הפסק כשיאחר (אג"מ ד - נ"ג - ז)
- (ה) חשב מתחלה שצריך לדלג הרבה ואח"כ קודם ישתבח רואה שיכול לומר עוד דבר מסתבר שמותר לומר מה שדלג (אג"מ ז - ט"ז) אמנם בענין ברכת ש"ע בברכות האמצעות אם טעה ודלג דעת רש"י דיצא בדיעבד והשלים הברכה ודעת הרי"ף והרמב"ם דצריך כסדרן והוי לעיכובא וצריך לחזור למקום שדילג
- (ו) לא נתכוין בקרא דפותח את ידיך שצריך לחזור לומר מפסוק פותח עד סוף המזמור וע"ע באג"מ (ז - ט"ז) שיכול לומר זה אחר המזמור שאין צריך כסדרן בדיעבד בפסד"ז
- (ז) מותר לדלג פסד"ז כדי להתחיל להתפלל עם נץ החמה או לתפלה בציבור או שלא לעבור על זמן תפלה (אשי ישראל י"ג - י)
- (ח) אם לא אמר פסד"ז בשחרית כתב התפלה לדוד (ק"ח - ה) דמסתימת כל הפוסקים משמע

- דאינו אומר במנחה דנתקנה רק בשחרית ועיין במ"ב (פ"ב - ג) דאין חיוב לאומר אחר התפלה
- ט) עליה לתורה - עיין במ"ב (נ"א - י) דרק לכהן או ללוי אם אין שם אלא הוא מותר ורשאי לקרות בלחש ועוד כתב (ס"ו - כ"ז) דאפילו לישראל מותר להפסיק משום כבוד התורה וצ"ע ולמי שכרך אם החזן התחיל מעצמו ושכח שמו מותר להשיבו מפני הכבוד
- י) אין מי שיקרא בתורה - עיין במ"ב (ס"ו - כ"ו) אף העומד בק"ש וברכותיה מותר להפסיק מפני כבוד התורה ולקרוא אבל יהיה הקורא להקרואים שיעלו לתורה מטעם הפסק אסור
- יא) טלית ותפילין - עיין במ"ב (נ"ג - ה) דיניחם בכרכה ובפרט אם הוא ברבים ומתבייש לישב בלי טלית ותפילין מותר אפילו בק"ש אמנם הח"א כתב דטלית יניחנו בלי ברכה ואחר ישתבח ימשמש בו ויברך (כה"ל ע"ס) ועיין באג"מ (ב - י) שהתיר לאנוס לברך על תפילין קודם עלות השחר
- יב) לצורך מצוה כגון לימוד התורה אסור להפסיק מ"מ למצוה עוברת כגון זמן ק"ש או תפלה מותר (מ"ב נ"ב - ה)
- יג) להלל - עיין במ"ב (תכ"ז - ט"ז) שמפסיקין לקרותו עם הציבור דלא גרע ממזמורים שמוסיפין בשבת מיהו לא יברך לא בתחלה ולא בסוף ויוצא בכרכות ב"ש וישתבח וזה בהלל דר"ח אבל בימים שגומרים אין לו לומר באמצע פסד"ז דלא יפסיד הרבכות
- יד) אַבֵּל שאיחר לבא לא יתחיל בישתבח דהוי ברכה לכטלה בלא פסד"ז (שו"ע נ"ג - ז)
- טו) ברכות השחר יכול לאומרם בדיעבד עד חצות וי"א כל היום ואין למחות בידם (מ"ב נ"ז - י)
- טז) דלג ואפילו באופן דאינו יכול להתחיל ש"ע בשוה עם הציבור אלא באמצע מ"מ נחשבה תפלתו תפלה בציבור ומשמע אפילו אם רק מקצת עם הציבור (אג"מ ג - ד)
- יז) אסור לומר קדיש יתום בפסד"ז אם לא היה מנין קודם ב"ש משום דלא חל עליו חיוב שם (שע"ת נ"ב - ג) וע"ע בשו"ת מהרש"ג (ב - ט"ח) דמותר ליתום שעומד בפסד"ז לומר קדיש שאחר עלינו דהוי כעין כיבוד אב והוי כעין לשאול בשלום אביו דמותר בכרכת ק"ש מ"מ צ"ע דקדיש יתום אינו חיובית כ"כ
- יח) עניית ברוך הוא וברוך שמו - עיין באג"מ (ז - נ"ח צסופו) דאין שום חיוב לומר דאפילו על ברכות פרטיות לא נהגו לענות
- יט) לענות בריך הוא (בקדיש) אין עונים שהוא רק מנהג אבל בין ישתבח ליוצר אור יכול לענות (אג"מ ז - ט"ז)
- כ) מותר להפסיק למודים דרבנן ולענות ק"ש עם הציבור פסוק ראשון וכ"ש לקדיש ולקדושה ולברכו וה"ה לאמנים של האל הקדוש ושמע קולנו ולברכת הרעם ולא ל"ג מדות (אשי ישראל כ"ה - ד)
- כא) עניית אמן בפסד"ז - עיין במ"ב (נ"ב - ז) דעונה אמן על כל ברכות חוץ מברכות ב"ש וישתבח אם עומד עדיין בתוכו דברכות ב"ש וישתבח אינם מזינא דגמרא לכן אין מפסיקין בו לומר אמן זו כנ"ל ודלא כהמג"א וכ"כ האג"מ (ד - י"ג) שחלק על המג"א (נ"ב - ג) שברכת ב"ש לא הוזכרה בגמרא ולכן אין להפסיק אלא לדברים שמפסיקים לבק"ש דהיינו לקדיש וקדושה אמנם האג"מ (ד - י"ד) חלק על המ"ב דהאמן שאחר ויקרב משיחיה אין לענות בפסד"ז שהרמב"ם לא הוזכר שעונין אמן וגם אמן אחר חצי קדיש שאינם מהקדישין אלא הוספת תפילות וכן האמנים אחר יהא שלמא ועושה שלום מסתבר שלא לענות בפסד"ז שהוי מנהגא אמנם האמנים אחר דשמיה רבא ותקבל וכן על ישראל ועל רבנן מקדיש דרבנן יש לענות וע"ש
- כב) הציבור מתפלל במהירות והוא יפסיד הכוונה מותר לו להתפלל על הסדר ויראה לכיין שברכו וקדושה יאמר עמהם בין הפרקים ולא יעמוד באמצע הפרק (שע"ת נ"ז - ב)